

поєднується з відповідальністю перед суспільством.

Література

1. Mazzucato M. *The Entrepreneurial State*. London : Anthem Press, 2013. 266 p.
2. Raworth K. *Doughnut Economics: Seven Ways to Think Like a 21st-Century Economist*. London : Random House, 2017. 384 p.
3. Stiglitz J. *The Price of Inequality*. New York : W.W. Norton & Company, 2012. 448 p.
4. European Investment Bank. *Sustainability Report 2024*. Luxembourg : European Investment Bank, 2024. 180 p.
5. Organisation for Economic Co-operation and Development. *OECD Economic Outlook 2023–2025*. Paris : OECD Publishing, 2023–2025.

УДК 336.63

Дробязко А. О., к.е.н.,
Любіч О. О., д.е.н., професор,
ДННУ «Академія фінансового управління»
м. Київ, Україна

ЗРОСТАННЯ ВИМОГ ДО КОМПЛАЄНСУ У МІЖНАРОДНІЙ ФІНАНСОВІЙ ІНДУСТРІЇ: НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Магістральним напрямком підвищення ефективності контролю грошових потоків у міжнародних розрахунках є дотримання нормативних вимог і контролю санкцій, які забезпечуються системою комплаєнс. Контроль за накладеними санкціями у міжнародній практиці насамперед покладені на фінансові установи, оскільки моніторинг фінансових транзакцій залишається найефективнішим та найбезпосереднішим способом перевірки їх виконання.

У європейській банківській спільноті санкція США, накладена у 2014 році на BNP Paribas за порушення вимог комплаєнс, спричинила сейсмічний шок. У відповідь міжнародні правила контролю фінансових потоків були значно посилені задля посилення дотримання нормативних вимог та запобігання майбутнім порушенням. Останніми роками кількість нормативних вимог до фінансових установ мають вибуховий характер з боку регуляторів за якими фінансовим установам важко встигати. В цих умовах фінансові установи вимушені суттєво змінити процедури і правила прийняття бізнесових рішень. Тому, фінансові установи були вимушені переглянути свої організаційні структури та внутрішні процедури прийняття рішень.

В Україні дотримання вимог комплаєнс є невід'ємною частиною зусиль щодо протидії російській агресії. Майбутнє збільшення регуляції щодо посилення вимог комплаєнс очікуються від Ради національної безпеки і оборони України, Національного банку України, адміністрації Федеральної резервної системи та нової стратегії розвитку Європейської Комісії.

Підвищення ефективності фінансових санкцій вимагає глибшого розуміння того, як такі заходи вбудовані у величезний і складний корпус нормативних актів, що накладаються на фінансові установи. Тридцять років тому банки почали розділяти свої комерційні функції та функції управління ризиками, забезпечуючи незалежну оцінку кожного позичальника. Десять років тому трансформація діяльності з комплаєнсу призвела до значного посилення процедур аналізу, перевірки та валідації кожної вхідної або вихідної транзакції, а також ідентифікації та перевірки всіх контрагентів. Служба комплаєнс фінансових установ перетворилася в один із ключових виконавців при проведенні фінансових транзакцій і роботі з клієнтами. З урахуванням військових ризиків що склалися у світових економічних відносинах найближчим часом вимоги до комплаєнсу ймовірно збільшаться.

Фінансові санкції за своєю природою є одними з головних інструментів впливу, оскільки їхній вплив майже миттєвий. «Фінансові санкції зазвичай обмежують можливості суб'єктів, на які поширюються санкції, – країн, підприємств або навіть окремих осіб – купувати або продавати деякі фінансові активи. Санкції також можуть бути накладені на «послуги зберігання», що стосується здатності суб'єктів зберігати або керувати фінансовими активами суб'єкта, на який поширюються санкції».

Протягом багатьох років масштаби міжнародних фінансових переказів різко розширилися, причому мережа SWIFT слугувала основним каналом. У 2024 році щодня через SWIFT передавалося 53 мільйони фінансових повідомлень, а його мережа сприяла переміщенню еквівалента світового ВВП кожні два-три дні (річний звіт SWIFT, 2024). Такі цифри ілюструють глибину глобальної фінансової інтеграції. Щоб оцінити ефективність фінансових санкцій та посилити їхній вплив, важливо зрозуміти, як банки та інші фінансові установи стикаються з проблемами забезпечення дотримання вимог регуляторів щодо контролю за прийнятими санкційними вимогами.

В діалектиці розвитку сучасного банківського бізнесу в частині контролю за грошовими потоками можна виділити де - кілька спеціалізацій процедур контролю за проходженням банківських операцій. А саме: комплаєнс («чи законно?»), ризик менеджмент («чи безпечно фінансово?») і внутрішній аудит («чи коректно працюють бізнес процеси?»).

Канадська компанія-розробник програмного забезпечення для штучного інтелекту склала список нещодавніх випадків, коли великі банки зіткнулися зі штрафами за недотримання вимог, що перевищують 1 мільярд доларів: Binance Violates the Banking Secrecy Act – \$4.3 Billion (порушено Закон про банківську таємницю); The AML Program That Wasn't – \$1.256 Billion (порушено нормативи боротьби з відмиванням коштів, якої не було); The MAN Group's Poor Trading Oversight – \$1.312 Billion (поганий нагляд за торгівлею); JPMorgan Chase & the Biggest Ponzi Scheme – \$1.7 Billion (не запобігання побудові фінансової піраміди); SAC Capital Advisors & Insider Trading – \$1.8 Billion (торгівля між інсайдерами); Credit Suisse & Tax Fraud – \$2.5 Billion (податкове шахрайство); LIBOR Price-Fixing Scandal – \$2.5 Billion (за фіксацію цін на LIBOR); Wells Fargo's Phantom Accounts – \$3 Billion (робота з фантомними рахунками); Wells Fargo & Rampant Mismanagement – \$3.7 Billion (без господарство у документації); Credit Suisse's Toxic Asset Sell-Off – \$5.3 Billion (безконтрольний розпродаж токсичних активів); Goldman Sachs & the Pilfered Malaysian Coffers – \$5.4 Billion (розкрадена малайзійська скарбниця).

Зростаючі вимоги до комплаєнсу призвели до появи абсолютно нового бізнес-сектору, в якому з'явилося безліч учасників – від традиційних фірм до нових стартапів. Щодо розміру «комплаєнс-бізнесу» у 2024 році, різні дослідницькі компанії надали різні оцінки – від 18 до 65 млрд. дол. США у 2026 році.

Обсяг даних, які фінансові установи повинні обробляти, величезний і не може бути керований без відповідних програмних рішень. Ця проблема стосується не лише аналізу суб'єктів, що підлягають регуляторному контролю, але й інтерпретації та впровадження численних нормативних актів, які необхідно опанувати. Зростаюча кількість постачальників програмного забезпечення – від добре відомих ІТ-корпорацій до нещодавно заснованих стартапів – тепер пропонують рішення на основі штучного інтелекту, адаптовані до потреб «ринку комплаєнс відповідності».

Ще у 2019 році журнал The Economist підсумував комплаєнс - це «контроль за безліччю нормативних актів, що охоплюють усе: від капіталу та корпоративного управління до розкриття інформації та пов'язаність осіб». За словами Коліна Белла, головного директора з комплаєнсу (ССО) HSBC, «Вам потрібно побудувати підприємство промислового масштабу, щоб просто засвоїти всі регуляторні зміни». Перед фінансовою системою України цей інституційний розвиток світової фінансової ставить великий виклик. Як що дочірні структури світових фінансових груп що діють в країні за допомогою іноземних материнських структур мають можливість забезпечити доступ своїм

клієнтам до світових мереж розрахунків і ринків капіталу, то для малих українських банків та їх клієнтів – цей доступ суттєво ускладнений, майже неможливий. Цей доступ є навіть складним для українських великих банків з державним капіталом.

Комплаєнс є далеко не другорядною проблемою для фінансових установ, він став центральним і дорогим питанням, яке ретельно контролюється як наглядовою радою, так і правлінням [1]. Зараз рідко можна знайти річний звіт, який не містить широких посилань на питання, пов'язані з комплаєнсом.

Література

1. Закон України від 18.06.2024 № 3813-IX "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей податкового адміністрування під час воєнного стану для платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства".

УДК 336.14:351.72

Кіржнер Д. Д., здобувач PhD,

Міністерство фінансів України, м.Київ, Україна

КОНТРОЛЬ ЦІЛЬОВОГО ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі, коли Україна перебуває у стані глобальних викликів і водночас відновлення, контроль за цільовим використанням фінансової підтримки є стратегічно важливим. Наявні механізми контролю не забезпечують належної інтеграції екологічних критеріїв, що призводить до ризиків неефективного використання наявних фінансових ресурсів.

Метою дослідження є обґрунтування підходів до вдосконалення контролю цільового використання фінансової підтримки з урахуванням екологічних критеріїв у контексті сталого відновлення України. Реалізація зазначеної мети передбачає аналіз ролі підприємств як основних отримувачів фінансової підтримки у процесах відновлення економіки.

Підприємства, які зазнали руйнувань або потребують модернізації, є не лише економічними, а й екологічними точками впливу на розвиток держави. У процесі відбудови важливо не лише відновлювати виробничі потужності, а й забезпечувати їх технологічну модернізацію відповідно до принципів сталого